

پاره ها و نکته های میراث کتب

پیامبر (ص) و تغییر اسامی تازه مسلمانان رسول جعفریان

داشتن نام نیک برای افراد، در روایات اسلامی، حقی است که خداوند آن را از سوی فرزند، برعهده پدر و مادر گذاشته است. اما روشن است که نامگذاری تابعی است از فرهنگ حاکم در جامعه. یک فرهنگ شرک آلود، اسامی بتان را بهترین اسامی می‌داند. اما در فرهنگ توحیدی، بهترین اسامی آنهاست که با فرهنگ توحیدی سازگاری داشته باشد.

پس از برآمدن آفتاب اسلامی، اصلاح اسامی درست به مانند آنچه پس از انقلاب اسلامی رخ داد، یکی از کارهایی بود که حضرت رسول (ص) به آن توجه خاص داشت. بر اساس آنچه در اخبار سیره آمده است، یکی از کارهای پیامبر (ص) هم در مکه و هم بعدها در مدینه آن بود که اگر کسی نامی داشت که به هر صورت با فرهنگ توحیدی یا اخلاق اسلامی سازگاری نداشت، آن را عوض می‌کرد. این کار به لحاظ اخلاقی، تأثیر بسیار مثبتی در جامعه داشت. زیرا شنیدن نام زشت و بد می‌تواند تداعی کننده فرهنگ بد باشد. این کار نه تنها برای اشخاص بود، بلکه گفته شده است که اگر حضرت سر دو راهی می‌رسیدند که هر راه به یک جا یعنی هدف ختم می‌شد، حضرت راهی را انتخاب می‌کردند که نامی نیکوتر داشت. این را تفاهل به خیر می‌گفتند.

در اینجا به برخی از نمونه‌های تعویض اسم از سوی حضرت بر اساس آنچه در منابع اسلامی آمده است اشاره می‌کنیم. تفصیل آن بماند برای فرصتی دیگر.

حضرت رسول (ص) اسم شخصی را که عاصی به معنای گناه بود، به عبدالله تغییر داد. شخص دیگری نامش حزن - ناراحتی بود. سهل - یعنی آسان نامید. عبدالرحمن بن عوف در جاهلیت نامش عبدالکعبه بود که پیامبر (ص) به

عبدالرحمن عوض کرد. دیگری نامش زحم - به معنای زحمت - بود که به بشیر تغییر داد. یکی هم نامش عبدالحجر بود که پیامبر (ص) به عبدالله تغییر داد. یک مسلمان فاسق هم که نامش در جاهلیت راهب بود، حضرت او را فاسق نامید. این نمونه جالب توجه است. همین طور حضرت نام شخصی را که عبد شمس بود، به عبدالله تغییر داد. اسم یک وادی هم که «غوی» گمراهی بود، حضرت نامش را به «رشد» تغییر داد. دیگری که نامش «عاص» بود به «مطیع» تغییر داد. شخصی که نامش «عزیز» بود به عبدالرحمن عوض کرد. شاید به خاطر این که این نام شایسته است که برای خدای متعال بماند. نام پسر ابوبکر هم در جاهلیت عبدالعزی بود که حضرت به عبدالرحمن تغییر داد. زیدالخیل را به زید الخیر تبدیل کرد. همچنین کسی که نامش اسود - سیاه‌ترین - بود، به ایض تبدیل کرد. کسی که نامش صرم بود، نامش را سعید گذاشت. عبدالکلب را عبدالرحمن نامید. حباب را عبدالله گذاشت. غراب را به مسلم تبدیل کرد. ابوبکر را که در جاهلیت نامش عبدالکعبه بود، عبدالله نامید. کسی هم نامش ولید بود که پیامبر (ص) او را مهاجر نامید. همچنین آمده است که نام شخصی «غافل» بود و پیامبر (ص) اسمش را عاقل گذاشت. چنان که اسم زن عمر، عاصیه بود و پیغمبر نامش را جمیله گذاشت و بسیاری دیگر.

اما در میان مشرکان، حضرت کنیه عمرو بن هشام یعنی ابوجهل را تغییر داد. وی کنیه‌اش ابوالحکم بود، اما حضرت آن را به ابوجهل تغییر داد.

پی‌نوشت:

۱. جمهرة انساب العرب: ۱۵۸
۲. المحلي: ۱۳۷، ۵
۳. الغارات: ۲، ۹۱۶
۴. بحار: ۲، ۵۷
۵. بحار: ۲۲، ۲۶۰
۶. مکاتیب الرسول: ۳، ۲۲۴
۷. مسند احمد: ۳، ۴۱۲
۸. مسند احمد: ۴، ۱۷۸
۹. مستدرک حاکم: ۳، ۴۷۳
۱۰. مجمع الزوائد: ۸، ۵۵
۱۱. مستدرک حاکم: ۳، ۴۹۱
۱۲. مجمع الزوائد: ۸، ۵۵
۱۳. مصنف عبدالرزاق: ۱۱، ۴۰
۱۴. الاحاد والمثانی: ۵، ۲۳۵
۱۵. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید: ۱، ۱۵۵
۱۶. جمهرة انساب العرب: ۱۴۶